

Foto: Birgit Schuch

Voor de vijftigste keer neemt PAX het voortouw in het organiseren van de Vredesweek. PAX zet zich in om mensen te beschermen tegen oorlogsgeweld. Deze inzet voor vrede overbrugt verschillen en verbindt mensen. De Vredesweek is een goed moment om te laten zien dat vrede iets is wat ons allemaal verbindt. Daar kan iedereen aan meedoen. Meer dan 70 lokale groepen in Nederland – Ambassades van Vrede – doen dit al jaren.

In een tijd waarin angst voor terreur en oorlog de boventoon voert en duizenden vluchtelingen op zoek zijn naar een veilig heenkomen, organiseert vredesorganisatie PAX voor de 50ste keer de Vredesweek. Juist nu groeit het besef dat vrede niet vanzelfsprekend is.

Wij beseffen steeds meer dat dit ook in onze eigen samenleving van belang is. Ook hier lijkt het steeds moeilijker om open te staan voor elkaars verschillen en standpunten. Een evenement als de Vredesweek is in deze tijd daarom extra belangrijk.

2

VINCENT EN MOHANNAD OVER VRIENDSCHAP

Ambassadeur van Vrede Vincent Bijlo in gesprek met zijn Syrische vriend Mohannad. Wat betekent vriendschap voor hen beiden?

PAX rapporteert:

Meer dan miljoen mensen belegerd in Syrië

Voedseldroppingen en een enkel voedselkonvooi die belegerde steden in de buurt van Damascus hebben bereikt, kunnen nog niet de verlichting geven waar meer dan een miljoen Syriërs naar snakken. Ieder kwartaal publiceren PAX en The Syria Institute (TSI) een Siege Watch rapport. Op de website siegewatch.org kun je de huidige situatie volgen.

3

"IEDEREEN WIL GEZIEN EN GEHOORD WORDEN"

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en VluchtelingenWerk Nederland bieden mensen tijdens de landelijke Open azc dag de kans zelf te ervaren hoe het er op een centrum aan toegaat en kennis te maken met de bewoners.

11

DE WALK OF PEACE: EEN WANDELING DIE VERBINDT

Hoe kom je op een informele manier makkelijk in gesprek met iemand die je nog niet zo goed kent? Ga wandelen!

Materiaal nodig?

Heb je nog materiaal nodig om wat extra bekendheid te geven aan de Vredesweek? Dan kun je dat online bestellen via de webshop www.vredesweek.nl/winkel-downloads

Je kunt hier terecht voor een Vredesweekposter, extra Vredeskranten, collectiefolders of een handreiking om een mooie vredesviering met behulp van het blad PAX Vieren te maken. Verder kun je logo's en de 'Cartoon van Len Munnik' gratis downloaden.

Maak publiciteit

Organiseer je zelf iets, maar valt het nog niet genoeg op? Hang een poster op en bezoekers vinden sneller de plek waar ze moeten zijn. 'Ambassades van Vrede' hebben bovendien een Ambassadepakket gekregen met een vlag, een voorbeeld persbericht, folders over de Walk of Peace, Lessen in vrede en een lijst met sprekers die je kunt uitnodigen.

Voor basisonderwijs

Daarnaast kun je gratis de 'Lesbrief voor het basisonderwijs' downloaden. In de lesbrief wordt het motto van de Vredesweek uitgewerkt aan de hand van mooie verhalen en creatieve werkvormen, zoals bijvoorbeeld cartoons, liedjes en formats voor klasgesprekken. Leerlingen onderzoeken onder begeleiding van hun docent wat vrede mogelijk maakt en ontdekken dat mensen zich ondanks verschillen met elkaar kunnen verbinden. De brief is primair ontwikkeld voor godsdienstlessen op openbare basisscholen, maar de lessuggesties zijn geschikt voor gebruik in het hele basisonderwijs.

Colofon

De Vredeskrant 2016 is speciale uitgave van PAX Magazine, (# 3, 2016), het blad van vredesorganisatie PAX. PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en kritische burgers in Nederland werken wij aan een menswaardige en vreedzame samenleving, overal in de wereld.

PAX Magazine verschijnt elk kwartaal en wordt toegezonden aan donateurs, sympathisanten en andere geïnteresseerden.

Redactie Anne Hartman, Frederique Kram, Sabita Ribai en Helma Maas-van der Vaart (eindredactie).

Productie Global Village Media, Amsterdam

Aan dit nummer werkten mee: Annerieke Dekker, Annemarieke Hollanders, Erik Borgman, Iris Ruijs, Laura Bolle, Maarje Puts en Nathalie Nijs.

Fotografie o.a. Ferdinand Borger, Maaike van Helmond, Lize Kraan, Martijn Schruijer, Birgit Schuch en PAX-archief.

Basisvormgeving Het IJzeren Gordijn

Vormgeving Groep, merkcreatie en communicatie, Utrecht

Druk Senefelder Misset, Doetichem

ISSN 2352-300X

*PAX magazine is beschikbaar in Braille, grootletter, digitale en gesproken vorm voor mensen met een leesbeperking bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden. Wil u een abonnement op dit tijdschrift in een aangepaste leesvorm, neem dan contact op met de CBB, tel.nr. 0341 - 565499, e-mail: info@cbb.nl

Adresgegevens

Godebaldkwartier 74
3511 DZ Utrecht
Postbus 19318
3501 DH Utrecht
Tel 030 - 233 33 46

PAXmagazine@paxvoorvrede.nl
www.paxvoorvrede.nl
NL03TRIO 0390 5150 00
t/v PAX te Utrecht ovs Vredesweekcollectie

Vredesvlucht

De Protestantse Gemeente uit Houten stuurde tijdens de Vredesweek in 2015 een vredesduif naar Colombia. Hoe is de duif ontvangen en wat gebeurde er daarna?

Door: Annemarieke Hollanders

Tijdens een kerkdienst besteedde de gemeente uit Houten aandacht aan Maira en Rafel uit Colombia. "Gods zegen voor jullie inzet voor de vrede, voor de mijnwerkers en de natuurlijke omgeving", was de boodschap van Houten. Die regel stond op een brief met daaronder de namen van de kerkgangers. PAX-medewerker Sander Otten overhandigde een paar weken later de brief aan Maira. Haar reactie was er een van blijdschap. Het deed haar goed, dat er zoveel mensen betrokken zijn en dit laten merken. Ook anderen hebben via www.vredesvluchten.nl een (digitale) vredesgroet naar Maira en Rafel verstuurd. We hebben door te geleden op uitnodiging van PAX in Nederland was om bij de Nederlandse energiebedrijven te vertellen over de situatie in

Maira (links) met de brief uit Houten.

Colombia, herhaalde ze nog eens hoezeer ze het waardeert, dat er zoveel mensen in Nederland aan haar en de andere slachtoffers van de mijnbouw in Colombia dachten. Het doet haar goed. Esther Dwarswaard, vertegenwoordiger van de Protestantse gemeente in Houten, reageerde op haar beurt blij verrast toen zij een foto van Maira ontving. Ze zette deze gelijk op Facebook. "Wat ontzettend leuk! Die foto is heel fijn om te krijgen."

Vincent en Mohannad over vriendschap

Door: Helma Maas

Ambassadeur van Vrede Vincent Bijlo is sinds twee jaar bevriend met Mohannad. Hoe kennen die twee elkaar? En wat betekent vriendschap voor hen beiden?

Foto: Ijze Kraan

"Mohannad is een nieuwe Nederlander. Een statushouder nog wel." Met die woorden introduceerde Vincent Bijlo Mohannad Sharrouf. Sinds september 2014 is Mohannad in Nederland na een barre tocht die hem van Syrië naar Libië voerde, waar hij op een kleine vissersboot de Middellandse Zee overstak. De tocht had eigenlijk in Zweden moeten eindigen, maar toen dat niet mogelijk bleek, koos hij voor Nederland, omdat hij daar goede verhalen over had gehoord. Inmiddels is zijn vrouw ook uit Syrië overgekomen en konden ze trouwen. En wie was Mohannads 'best man'? Vincent Bijlo.

Vincent Bijlo is in Nederland vooral bekend van zijn cabaretvoorstellingen. Daarnaast schrijft hij columns in het Algemeen Dagblad. Zijn maatschappijkritische blik maakt hem bij uitstek geschikt om Ambassadeur van Vrede te zijn.

Hoe hebben jullie elkaar ontmoet?

Mohannad: "Ik was op een feestje van VluchtelingenWerk in Bunnik en daar ontmoette ik jouw vrouw Mariska. Toen ik later aan jou werd voorgesteld, viel me vooral jouw lengte op."
Vincent: "Het was maart 2015 toen we elkaar ontmoetten, jij woonde net in Bunnik. Met jou kan ik goed praten, want je spreekt goed Engels. We hebben vooral in die beginperiode veel samen opgetrokken."

Wat is het grappigste dat je hebt meegemaakt met elkaar?

Mohannad: "Toen ik een winterjas had gekocht, vertelde ik dat aan jou. Jij voelde de stof en ging toen ook je winterjas aandoen, terwijl het buiten nog hartstikke warm was. We hebben door de kamer gedanst met onze winterjassen aan. Zo werd mijn jas goed ingewijd."
Vincent: "Ah, die dag met de winterjas. Het was 25 graden buiten en jij kwam met een gewatteerde jas aan. Maar het mooiste was toch jouw bruiloft. Een half jaar nadat ik jou ontmoette, kwam je vrouw. Jij haalde haar op van Schiphol en toen kwam ze direct naar ons huis, waar ze drie uur lang opgemaakt en gekapt werd. Mijn vrouw en ik hebben ondertussen wat gezongen en muziek gemaakt."

Hoe omschrijf je vriendschap?

Mohannad: "Dat is moeilijk in woorden te vangen. Ik voel vriendschap en ik doe vriendschap."
Vincent: "Dat is met elkaar in verbinding staat, je intuïtief bij elkaar thuis voelt. Dat het volkomen vanzelfsprekend is bij elkaar te zijn zonder dat het uitmaakt wat je doet. In de maanden dat jouw vrouw nog niet in Nederland was, liep je vaak even zo bij me binnen."

Wat waardeer je het meest?

Mohannad: "Jij bent heel snel van begrip, erg intelligent en ook nog eens heel grappig. En hoewel je bekend bent, ben je eenvoudig gebleven. Je houdt woord. Ik heb het gevoel alsof ik je ooit al eens ontmoet heb, alsof ik jou ken uit een boek. In intellectueel opzicht ben je een goede gesprekspartner. We kunnen echt uren praten."
Vincent: "Jij bent vaak heel vrolijk en doortastend, een charmante ouwehoer ook! We komen allebei uit een andere wereld en jij ziet ons land met een heel frisse blik. Jij vindt ons land open en gastvrij en zegt dat iedereen glimlacht. Je doet me denken aan mensen uit mijn studententijd, je doet alsof de hele wereld van jou is. Je leeft op bluf, zo van 'de hele wereld ligt aan mijn voeten.'"

Hoe nu verder?

Mohannad: "We zien elkaar niet dagelijks, we hebben allebei zo onze bezigheden. Het mooiste was jouw pianospel en speech op mijn bruiloft."
Vincent: "Ik ben benieuwd wat je nu gaat doen, hoe het met je Nederlands vlot en hoe jullie nu met zijn tweeën verder gaan. Je wilt graag terug naar Syrië, maar misschien moet je eerst hier in Nederland radioprogramma's gaan maken. Ik wil nog wel eens een keer een hele dag met jou op een terrasje zitten en dan lekker ouwehoeren met elkaar."

Ontmoeting staat centraal op landelijke Open azc dag

"Iedereen wil gezien en gehoord worden"

Door: Annerieke Dekker

De bewoners maakten er een echt feest van. Foto: Martijn Schruijer/VluchtelingenWerk Nederland

Door het toegenomen aantal vluchtelingen zijn de afgelopen maanden in Nederland veel asielzoekerscentra geopend. De meningen hierover lopen breed uiteen. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en VluchtelingenWerk Nederland bieden mensen tijdens de landelijke Open azc dag de kans zelf te ervaren hoe het er op een centrum aan toegaat en kennis te maken met de bewoners. Want door feitelijke kennis en direct contact worden drempels weggenomen en ontstaat meer begrip.

De landelijke Open azc dag vindt op 24 september plaats en valt samen met de nationale Burendag. Wat is een mooier moment om kennis te maken met de nieuwe burenen? "Veel mensen hebben nog nooit een vluchteling ontmoet", vertelt woordvoerder Saskia Bolt van VluchtelingenWerk. "Onze ervaring is dat er veel meer erkenning voor elkaar ontstaat als Nederlanders en vluchtelingen met elkaar in gesprek raken." Alet Bouwmeester, woordvoerder van COA, weet dat veel mensen nieuwsgierig zijn hoe het er op een asielzoekerscentrum aan toegaat. "Wij openen onze deuren en hopen dat een bezoeker na afloop meer weet over hoe wij werken en hoe hun tijdelijke burenen leven op het centrum. Het is prima als mensen een mening hebben over een asielzoekerscentrum, maar dan wel graag gebaseerd op de juiste kennis."

Graag contact

Mehrmoesh Forouzandeh bezocht vorig jaar de open dag. Voor haar een bijzondere ervaring, want als achtjarig meisje woonde zij zelf op een asielzoekerscentrum. "Eerst was ik bang dat de open dag een soort 'aapjes kijken' zou zijn. Maar de bewoners vonden het juist prachtig dat we kwamen. Zij leven in een vrij geïsoleerde omgeving en willen graag weten wat zich 'buiten' afspeelt. Zij willen doorgaans graag contact, maar het is moeilijk zomaar iemand aan te spreken. Ik ben 25 jaar geleden samen met mijn ouders uit Iran gevlucht. Ik weet nog hoe leuk ik het toen vond als een Nederlander iets tegen me zei. Of als de kassière in de supermarkt naar me glimlachte. Dan voelde ik me welkom." Zij vervolgt: "Tijdens de open dag vorig jaar merkte ik hoe belangrijk het voor de vluchtelingen was dat zoveel mensen voor hen langskwamen en een praatje met hen wilden maken. Iedereen wil tenslotte graag gezien en gehoord worden. De bewoners maakten er dan ook een echt feest van. Met eten, drinken en muziek. Veel mensen toonden hun talenten: tekenen, koken, haren vlechten, henna tattoos zetten. Zij deden er alles aan om hun burenen gastvrij te ontvangen. Nee, aapjes kijken was het echt niet."

Onder de indruk

Ook Alie Holleman ging vorig jaar naar de open dag. "Het is verschrikkelijk dat zoveel mensen op de vlucht zijn. De omstandigheden in hun thuisland moeten vreselijk zijn, want je gaat niet zomaar weg van de plek waar je gesetteld bent. Je geeft het niet zomaar op om dan maar te zien hoe alles verder gaat. Ik wilde meer weten over de mensen die op een asielzoekerscentrum woonden en bezocht met mijn dochter en kleindochter het centrum in Alkmaar." Daar werd Alie verrast door de gastvrijheid van de bewoners. "De mensen waren heel uitnodigend en hadden er veel voor over om het ons naar de zin te maken. Daarbij was ik bijzonder onder de indruk van de bereidheid van mensen om met ons te praten."

Wereldwijd waren er vorig jaar zestig miljoen mensen op de vlucht. Een kleine 59.000 daarvan vroegen in 2015 in Nederland asiel aan. Een derde van deze vluchtelingen komt uit Syrië

Trotse Nederlanders

Mehrmoesh benadrukt het belang van openheid en ontmoeting. "Had iedereen mijn ouders en mij destijds de rug toegekeerd, dan waren we waarschijnlijk depressief geworden. Maar doordat de Nederlanders voor ons openstonden en wij ons welkom voelden, zijn wij succesvol geïntegreerd.

Wij zijn trotse Nederlanders geworden", lacht zij. De voormalig Iraanse roept de bevolking op tijdens de open dag kennis te gaan maken met de vluchtelingen. "Veel Nederlanders zijn niet met de situatie op het centrum bekend. Er zijn nogal wat vooroordelen. Dat veel geld naar de vluchtelingen gaat bijvoorbeeld, dat zij in luxe leven. Hoe mooi is het zo'n vooroordeel te ontcrachten door je eigen ervaring op te doen? Ga eens kijken hoe het is en vorm dan je mening."

De landelijke Open azc dag vindt zaterdag 24 september plaats van 12.00 tot 16.00 uur. Meer dan honderd asielzoekerscentra openen die dag hun deuren. Er zijn rondleidingen, tentoonstellingen, muziek, hapjes en drankjes en gelegenheid om met de bewoners in gesprek te gaan. Voor kinderen zijn er op verschillende locaties speciale activiteiten.

Kijk voor meer informatie op www.openazc.nl

Nieuwe Nederlanders worden vaak trotse Nederlanders. Foto: Martijn Schruijer/VluchtelingenWerk Nederland

Ik geef mijn tijd: Erwin

Hoe ben je betrokken geraakt?

In 2009 werd het Vredesweek initiatief opgepakt door het Apeldoorns Beraad van Kerken. Eddy Anneveldt, die destijds deel uitmaakte van het Beraad, benaderde mij vanwege mijn vredeswerk via mijn stichting Peace Is The Way. Kortom, ik was al actief in het vredeswerk en het was voor mij maar een kleine stap om mee te helpen bij de Vredesweek.

Wat doe je?

In 2011 en 2013 ben ik Ambassadeur van Vrede geweest in Apeldoorn. Ik vervul een soort secretariatsrol in de Ambassade van Vrede Apeldoorn. Samen met initiatiefnemer Sant Egidio organiseer ik al twee jaar een Nationale Vredeswandeling die we op Nieuwjaarsdag in Apeldoorn doen. En ik ben nu bezig met het project '1000+ stemmen voor vrede'.

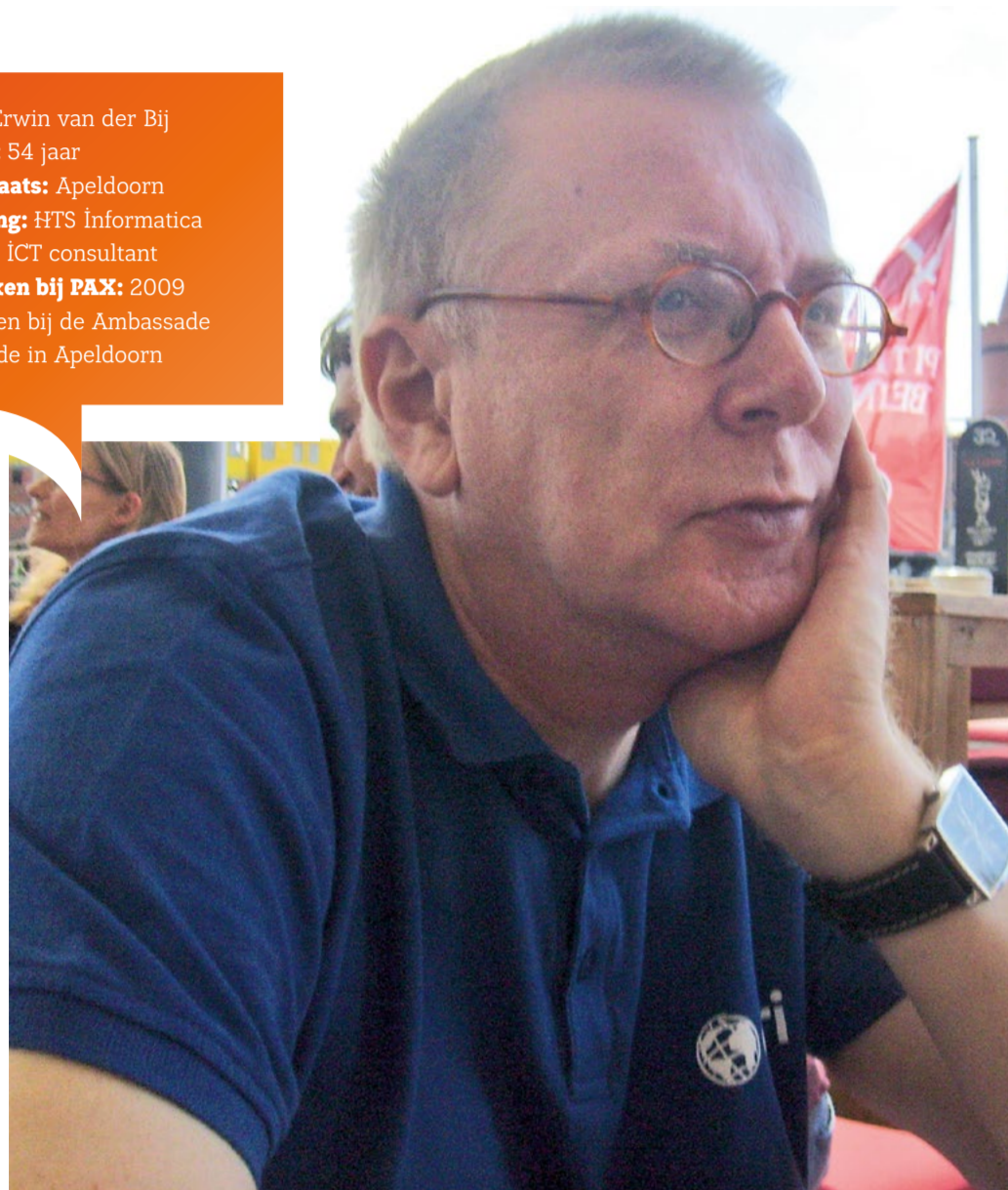
Wat geeft je inspiratie?

Ik houd van mensen. Mensen bij elkaar brengen die doorgaans niet bij elkaar komen waardoor ze meer begrip krijgen voor elkaar, dan vind ik dat inspirerend. Ik vind het prachtig om het ene moment een gesprek met een pastoor te hebben en dan weer met een Joodse voorzanger, een humanist of een moslim. Verbindingen leggen geeft inspiratie. Ik werk er graag aan mee of begin zelf een initiatief. Het gaat niet zozeer om eenheid te krijgen, maar om onze verschillen vruchtbaar te maken. Ik vind ook veel inspiratie in het Apostolisch Genootschap waar ik een actief lid van ben. Inspiratie kan ik ook uit een prachtig stuk muziek, film of natuur halen.

Doe je dit over tien jaar nog?

Jazeker! Werken aan vrede is mijn passie. Ik vind dit een mooi verhaal: Een rabbi vroeg eens aan een leerling: "Wanneer eindigt de nacht en begint de dag? Waaraan kun je dat zien?" De ander zocht naar een goed antwoord: "Misschien als de eerste zonnestraal boven de horizon uitkomt? Wanneer men de eerste lichtschemering aan de hemel ontwaart? Of wanneer men een struik van een mens kan onderscheiden?" "Nee", zegt de rabbi, "de nacht wijkt voor de dag wanneer de ene mens in het gelaat van de ander een broeder of zuster herkent. Zolang dat nog niet het geval is, is de nacht nog midden onder ons."

Naam: Erwin van der Bij
Leeftijd: 54 jaar
Woonplaats: Apeldoorn
Opleiding: HTS Informatica
Beroep: ICT consultant
Betrokken bij PAX: 2009
Betrokken bij de Ambassade van Vrede in Apeldoorn

Naam: (v.l.n.r.) Solène, Anne, Naomi, Samira, Serife
Leeftijd: 14 en 15 jaar
Opleiding: Havo 3
Woonplaats: Woerden en omstreken
Betrokken bij PAX: Voorjaar 2016

Ik geef mijn geld: Solène, Anne, Naomi, Samira, Serife

Hoe zijn jullie betrokken geraakt?

Via onze school, het Kalsbeek College in Woerden. In mei kwam er een Syrische vluchteling als spreker van PAX bij ons in de klas. Onze docent drama had hem uitgenodigd. We waren erg onder de indruk van zijn verhaal. Op het nieuws wordt niet verteld dat mensen achterna worden gezeten door de politie en dat mensen op worden gepakt. Hij vertelde dat hij nooit meer zijn moeder, broer en zus kon zien, omdat het gewoon te gevaarlijk is. Hij kan niet meer terug naar zijn eigen land. Dat vonden we best wel heftig.

Wat doen jullie?

We besloten om een theaterstuk te maken over vluchtelingen en daarmee geld op te halen voor PAX. Dat werd een actiedag op onze school. We haalden 14.000 euro op. Onze drama performance bestond uit een lange donkere gang waar je als bezoeker doorheen moest lopen. Je hoorde stemmen die zeiden: "Ik wil veiligheid. Ik wil in slaap vallen zonder angst. Ik wil weer naar mijn eigen huis. Ik wil weer leren. Ik wil dat alles ophoudt." We wilden bezoekers laten ervaren dat zij misschien bezig zijn met materialistische zaken, zoals een nieuwe telefoon, terwijl vluchtelingen behoefte hebben aan heel andere dingen: hun familie weer zien of rustig slapen zonder bang te hoeven zijn.

Wat geeft jullie inspiratie?

Voor de een is dat het geloof, we geven regelmatig geld aan de armen, bijvoorbeeld in de moskee of tijdens de ramadan. Voor de ander is dat het geloof in goede doelen, door bijvoorbeeld mee te gaan om te collecteren langs de deur. En weer een ander wil gewoon mensen helpen en gaat na haar stage bij mensen met dementie nog steeds een keer in de week naar hen toe.

Wat waarderen jullie aan PAX?

Mooi dat jullie projecten in Syrië ondersteunen. We zijn blij dat wij als school PAX kunnen helpen om dat te doen. Als we een oorlog zouden meemaken, zoals de mensen in Syrië nu, zouden we het wel fijn vinden als er iemand in een ander land aan ons zou denken. We zouden het een fijn idee vinden dat er een organisatie is in een ander land die ons steunt. Vrede is niet vanzelfsprekend.

Collecte in de Vredesweek

PAX kan zich dankzij de collectes waaraan je in de Vredesweek bijdraagt of die je zelf organiseert, blijven inzetten voor vrede in binnen- en buitenland. Wil je informatie ontvangen om uit te delen en zo het collectiedoel nader toe te lichten? Bestel collectefolders, posters en vredeskranten op www.vredesweek.nl

Je kunt de opbrengst van jouw collecte overmaken op NL_03 TRJO 0390 5150 00 t.n.v. PAX te Utrecht, o.v.v. Vredesweekcollecte en de naam van uw parochie/gemeente. Door jouw steun kunnen we samen werken aan vrede. Hartelijk dank!

Ik geef mijn handtekening: Aukje

Hoe ben betrokken geraakt?

Via Facebook zag ik de informatie van PAX over bloedkolen voorbij komen. Ik heb Nuon gemaild dat ik als klant erg geschrokken was dat Nuon bloedkolen (heeft) gebruikt. Ik vroeg hen of ze van plan waren daar iets tegen te gaan doen. Vrijwel direct belde een medewerkster van Nuon mij. Zij had nog nooit van bloedkolen gehoord en zei er vanuit te gaan dat Nuon daar ook niet voor wil staan, maar ze zou even voor mij informeren.

Wat doe je?

Daarna belde Nuon opnieuw en wees me op het officiële nieuwsbericht van Nuon waarmee ze op de campagne van PAX reageren. Ik vind dit echter geen bevredigend antwoord. Ik wil mijn energie niet afnemen van een bedrijf dat naar mijn idee er niet alles aan doet om zulke mensenrechtenschendingen te stoppen. Daarom stap ik over.

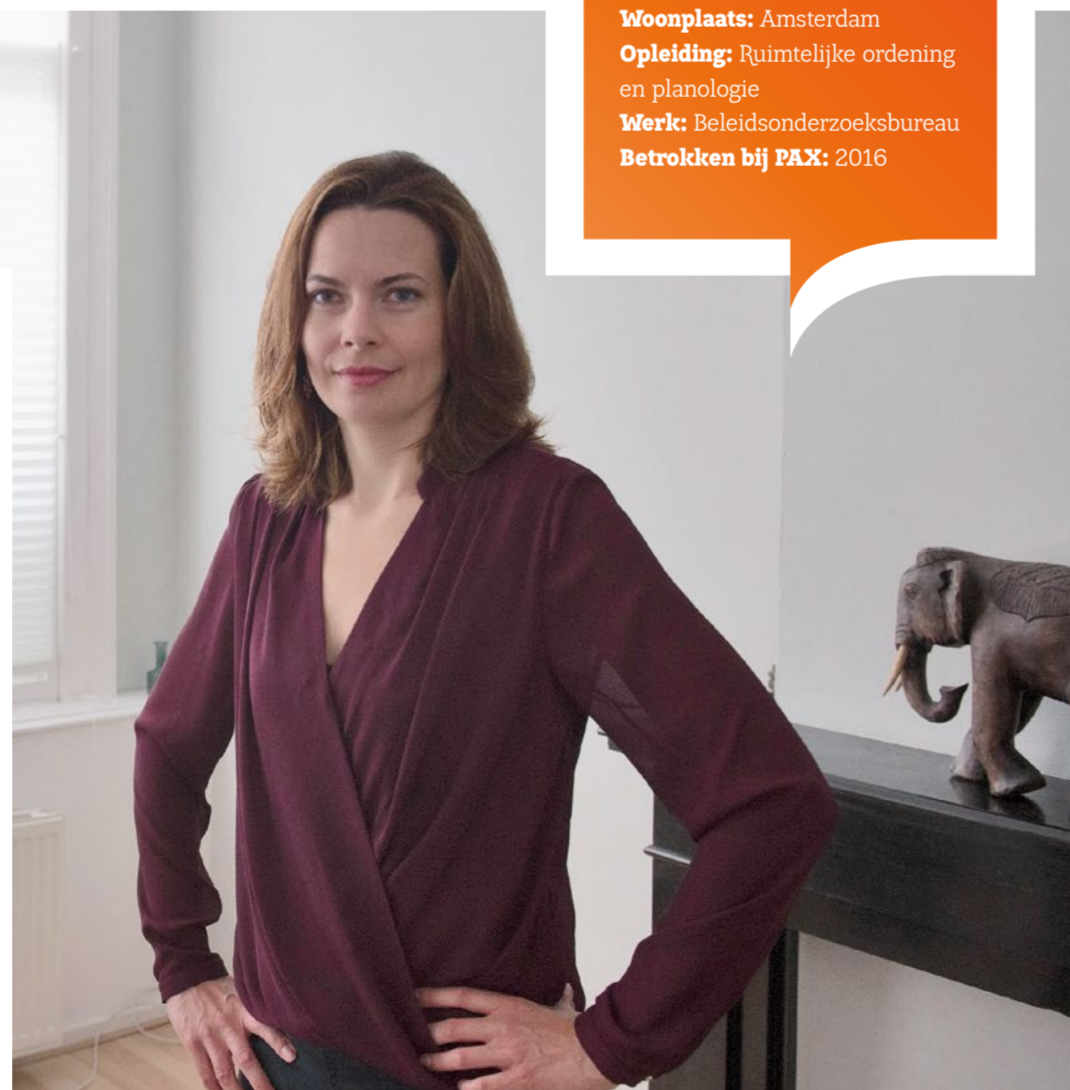
Wat geeft je inspiratie?

Je wilt toch niet dat iemand anders kwaad is aangedaan voor het opladen van je telefoon...!

Hoe ziet de wereld er uit over tien jaar?

Ik hoop dat steeds meer mensen zich bewust worden van de manier waarop energie verkregen wordt en wat hier allemaal aan vooraf gaat. Er is steeds meer aandacht voor duurzame en groene energie. Ik hoop dat dit ook ontstaat voor vreedzame energie. En dat vreedzaam verkregen energie over tien jaar vanzelfsprekend is.

Naam: Aukje
Leeftijd: 34 jaar
Woonplaats: Amsterdam
Opleiding: Ruimtelijke ordening en planologie
Werk: Beleidsonderzoeksbureau
Betrokken bij PAX: 2016

Lessen in Vrede

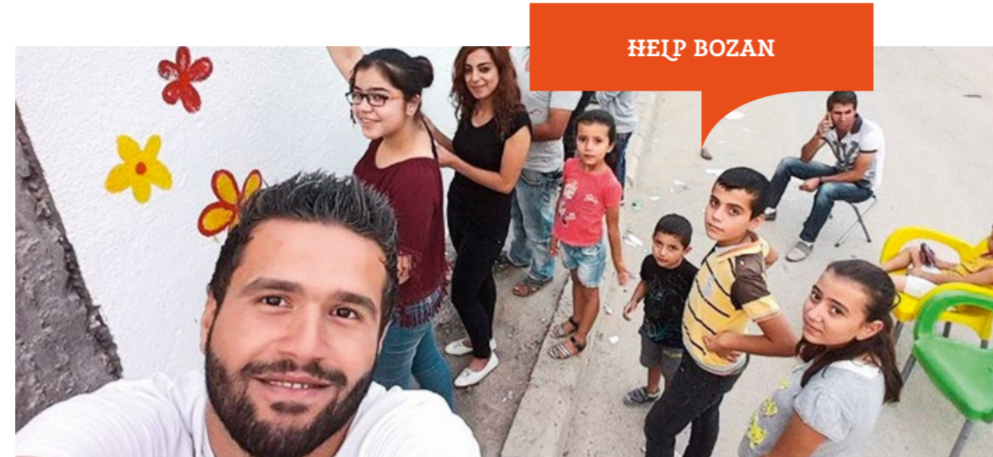
De oorlog in Syrië zet mensen tegen elkaar op. Er heerst veel onderling wantrouwen. Dat wordt gevoed door propaganda. Vijandsbeelden over moslims, christenen, niet-gelovige mensen, Koerden en Arabieren worden versterkt. Hoe meer mensen direct getroffen zijn door de oorlog, hoe lastiger het is om weerstand te bieden aan de haat voor de ander. Met 'Lessen in Vrede' geeft PAX tegenwicht aan de haat.

LINA BOUWT BRUGGEN

In de stad Hassakeh moesten de inwoners in juni 2015 vluchten voor ISIS. Sommigen waren al van het platteland naar de stad gevlucht en moesten nu weer verder trekken. Er werd hevig gevochten, maar na een maand konden de mensen terug naar huis. Lina hielp mensen die geen geld hadden om te vluchten om toch de stad uit te komen. "Ik gaf hen water en wat te eten en soms ook geld voor een taxi als ze te moe of te oud waren om nog verder te lopen." Tenslotte moest ook Lina vluchten. De activiteiten van Lina vielen PAX op en tijdens de vorige Vredesweek hebben we haar in het zonnetje gezet als 'bruggenbouwer van vrede'. Toen de gevechten over waren, was ze een van de eersten om weer naar Hassakeh te gaan. Daar zorgde ze samen met andere vrijwilligers ervoor dat er weer activiteiten in het buurthuis werden gedaan. Lina springt in op de behoeften die buurtbewoners naar voren brengen. Hulp bij het opzetten van een moestuin, dagbesteding voor de jonge kinderen, maar ook EHBO-trainingen en psychosociale hulp. Hassakeh is een multiculturele stad, met naast moslims, een aanzienlijke christelijke, joodse en yezidi bevolking. Lina helpt iedereen die dat nodig heeft, ongeacht afkomst of religie.

Hoe kun je helpen? Geef geld via [NI03 TRIJO 0390515000](https://www.trij03.nl) t.n.v PAX in Utrecht o.v.v. 'Lessen in Vrede'.

HELP BOZAN

In Kobane werd in 2014 zwaar gevochten. De meeste van de 450.000 inwoners vluchtten net als Bozan naar Turkije en zagen hoe hun stad kapot werd gemaakt. Langzaam werd ISIS weer verdreven. Kort na de herovering op ISIS waren slechts zes van de 22 scholen in staat weer onderwijs aan te bieden. Bozan en zijn vrienden kwamen te hulp. Hij coördineert nu de educatieve projecten en psychosociale hulp aan kinderen. "Eerst hielp ik de jongeren die door ISIS waren ontvoerd en gehersenspoeld bij traumaverwerking. Nu vang ik kinderen op in geïmproviseerde buurtcentra en voetballen we met ze, of doen we creatieve dingen met ze. Ik hoop dat jongeren zich weer thuis gaan voelen in Syrië."

STEUN AHMED

In Saraqeb houdt Ahmed de moed erin. De stad is al jaren toneel van veel geweld, omdat het op een kruispunt van wegen ligt. ISIS en andere extremisten hebben de stad in handen gehad en in de zomer van 2016 bombardeerden Russische en Syrische vliegtuigen de stad. Ahmed zet zich in voor de kinderen en jongeren van Saraqeb. "Als jonge vader weet ik hoe belangrijk het is om je kind wat afleiding te geven. Samen met andere jongeren organiseren we theatervoorstellingen. Dan hoor je weer gelach, dat geeft zo'n goed gevoel."

Hoe is het nu met...

Bruggenbouwer Said Bouharrou

Door: Helma Maas

Vorig jaar liet de Vredeskrant de weekagenda van bruggenbouwer Said Bouharrou uit Nijmegen zien. Hoe is het nu met hem?

Said in zijn moskee. Foto: Maaike van Helmond

Wie had gedacht dat het na die drukke Vredesweek van september 2015 in Nijmegen even stil zou worden, komt bedrogen uit. Op 2 november kwam minister van Sociale Zaken Lodewijk Asscher naar Museum Orientalis voor de eerste Oriëntalsdialoog. Deze ging over vreedzaam samenleven met respect voor verschillen. De interreligieuze Vredesverklaring Nijmegen, die een jaar eerder ondertekend werd door alevitische, christelijke, joodse en moslim-gemeenschappen in Nijmegen, werd er onthuld. Said stond samen met Piet Muller van de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies aan de basis van die breed ondertekende vredesverklaring.

Stille tocht en vredesmanifestatie

Ook mensen die zich niet snel religieus noemen, vroegen om aansluiting bij de vredesverklaring. En Said zou geen echte bruggenbouwer zijn als hij daar niet voor open stond. Hij trok afgelopen jaar veel met organisator Louis de Mast op. Na de schietpartijen in Parijs Bataclan en Beiroet organiseerden ze in november een stille tocht. En in maart benaderde Said PAX om op de Dam in Amsterdam een vredesmanifestatie te houden. Dat was kort na de aanslagen in Brussel en Istanbul. Said: "Wij willen eenheid en verbodering uitstralen en onze verantwoordelijkheid nemen na deze nachtmerrie. Geloof kan troost bieden en een bron van naastenliefde zijn. Deze misdadigers misbruiken echter religie, zien het als dé waarheid en een rechtvaardiging om anderen geweld aan te doen – dat staat haaks op onze waarden, zoals vrijheid, gelijkheid en broederschap."

Vaker in de media en vaker landelijk

Said is woordvoerder van de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland geworden. Omgaan met de vertegenwoordigers van de Marokkaanse moskeeën is een ding, maar ook samenwerken met de mensen van de vele Turkse moskeeën, het Humanistisch Verbond en het Centraal Joods Overleg Nederland gaat hem goed af. Wat hij in Nijmegen doet, probeert hij nu ook vaker landelijk te doen. En daar hoort ook aanschuiven bij praatprogramma's op televisie bij.

Radicalisering en onderwijs

Daarnaast blijft hij natuurlijk actief in Nijmegen en omgeving. Hij is één van de 23 mensen uit de Gelderse moslimgemeenschap die tot vertrouwenspersoon is opgeleid om radicalisering te herkennen om zo extremisme te voorkomen. Zelf organiseerde hij in Nijmegen een debatreeks 'Twee kanten van radicalisering'. Ook PAX verleende medewerking. Said: "Leerkrachten, politieagenten, bestuurders van gebedshuizen en politici worden in toenemende mate geconfronteerd met heftige opvattingen. Van vreemdelingenhaat tot sympathie voor de terreurbeweging IS. Op school zitten kinderen van onder andere PVV-stemmers in de klas samen met gelovige moslims. Ze tolereren elkaar, maar daar eindigt het meestal mee. Tijdens het debat in april spraken we hier over. Het was een zeer goed bezochte avond."

Op reis met...

Sameer Hannan

Door: Helma Maas

Ieder vluchtverhaal is uniek. Dat van Sameer ook. Deze bereisde apotheker moest in 2014 halsoverkop zijn land verlaten. Zijn vrouw en zoon waren al in veiligheid in Armenië. Maar waarom ging Sameer op deze ongewilde reis?

"Onze familie woont al vierhonderd jaar in Aleppo. Mijn ouders waren niet onbemiddeld. Ze bezaten vier huizen in Aleppo. Zelf bezat ik twee huizen, die zijn nu totaal verwoest. Toen ik klaar was met het gymnasium wilde ik mijn vervolgstudie in het buitenland doen. Ik koos ervoor om in Armenië een opleiding voor apotheker te doen. Het was 2001. Ik ontmoette er een lieve Armeense vrouw. Zij studeerde aan dezelfde universiteit. We werden verliefd en besloten te trouwen. Van mijn kant was alleen mijn moeder bij de bruiloft. Aangezien de grens tussen Turkije en Armenië gesloten is, is het vanuit Syrië een hele onderneming om de ruim 1400 kilometer af te leggen."

Zieke mensen beter maken

Ik rondde mijn opleiding in 2008 af en we kregen een zoon. Hij was nog een peuter toen we besloten om als gezin terug te keren naar Syrië. Het was altijd mijn droom om voor zieke mensen wat te betekenen. En dat wilde ik ook voor de mensen in Syrië. Ik kon in Aleppo mijn eigen apotheek openen en ik werkte er voor de farmaceutische multinational Glaxo Smith Kline.

Eén klik

Toen de Arabische Revolutie ook Syrië bereikte in maart 2011 was ik buitengewoon geschokt dat mijn land jonge kinderen martelde. In het zuiden van het land, in Dara' hadden kinderen leuzen op de muur geschreven die het regime van president Assad onwelgevallig waren. Ze werden in de gevangenis gegooid en gemarteld. De commotie die daarop ontstond werd breed gedeeld op Facebook. Ik had op een bericht daarover geklikt. Nog geen week later werd ik zelf gearresteerd. Ik werd ook gemarteld. Het is te moeilijk om daar nu over te praten. Ik heb het zelfs niet aan mijn vrouw verteld dat ik opgesloten en gemarteld ben. Ik heb hele erge dingen gezien: een kind van zes dat naakt aan een been wordt opgehangen en gemarteld wordt. Het was mij wel duidelijk dat ik mijn vrouw en kind in veiligheid moest brengen. Zij is toen met mijn zoon terug naar Armenië gegaan.

Paspoort

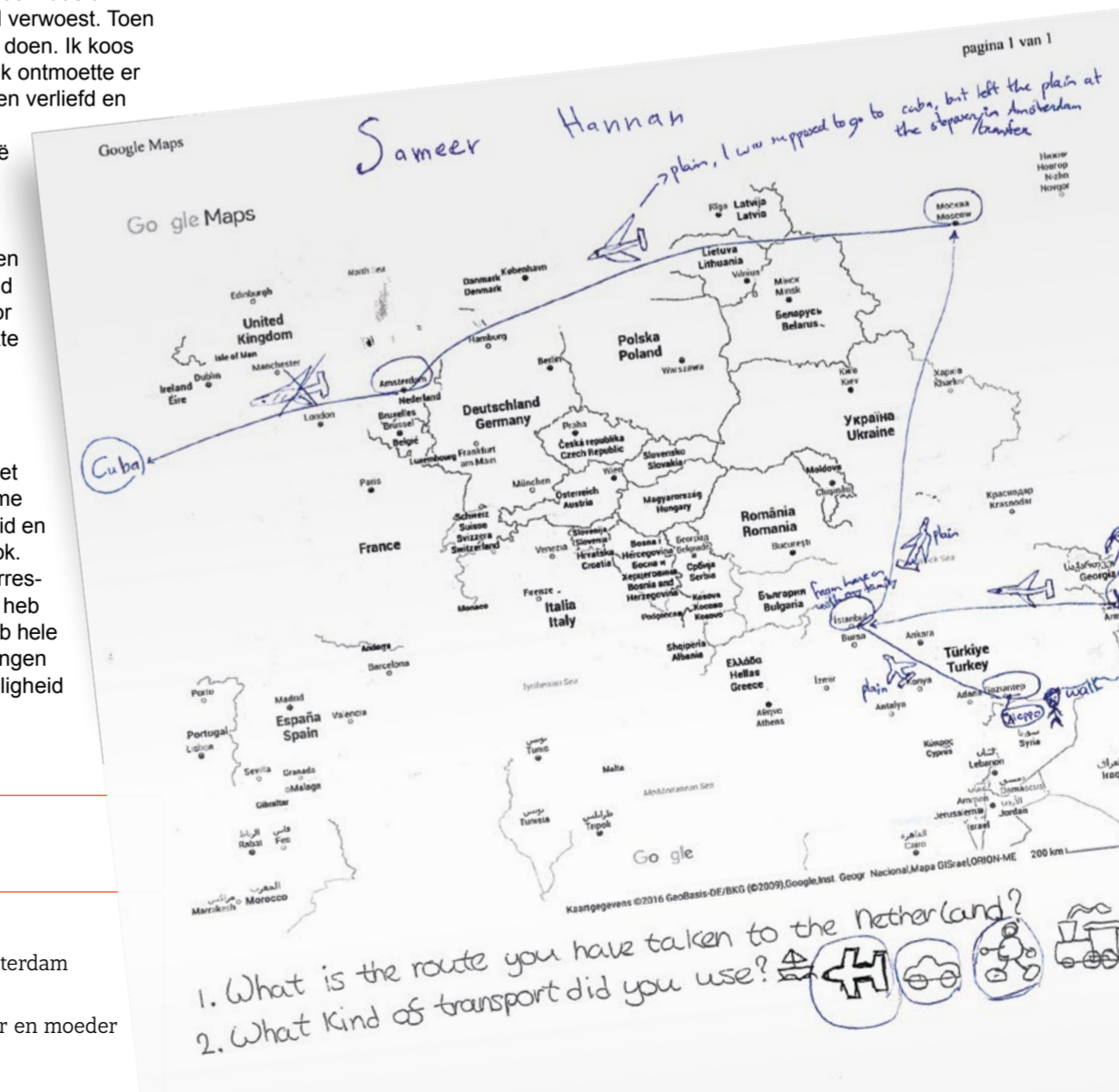
<p>Naam: Sameer Hannan Leeftijd: 33 jaar Burg. staat: getrouwd Nationaliteit: Syrische Geboorteplaats: Aleppo</p>	<p>Woonplaats: Zwolle Gereisd via: Istanbul - Moskou - Amsterdam Regist met: rugzak Neemt altijd mee: foto van mijn vader en moeder</p>
--	--

Niet in de steek laten
Ik ben helemaal geen held, maar ik kon mijn land niet in de steek laten toen ik uit de gevangenis kwam. Ik moet als apotheker mensen helpen, die hebben mij nodig. Mijn zoonje begreep dat niet. Als ik hem aan te telefoon kreeg, vroeg hij me waarom ik hem had 'weggegooid'. Zo ben ik twee jaar en zeven maanden gescheiden geweest van mijn vrouw en kind. Vanuit Turkije haalde ik medische voorraden voor mijn apotheek in Aleppo. Dat was best gevaarlijk, de Turkse wachthonden die je van je af moet schudden. Soms at ik drie dagen niet. Maar op een gegeven moment kwam het gevaar ook vanuit ISIS in Aleppo. Een man in het zwart (van ISIS) kwam naar het ziekenhuis om me te waarschuwen dat ik op een lijst stond van de extremisten. Binnen twee uur was ik weg. Voor mijn vader en moeder en zussen was er plek in Turkije. Op hun 65ste moesten ze opnieuw beginnen. Een paar zussen zijn later doorgereisd naar Duitsland en ik heb een broer in Irak en een zoon in Bulgarije. Ik wilde naar mijn vrouw en zoon in Armenië, maar ik kreeg geen officiële uitnodiging van de Armeense autoriteiten. Ik ben alle ambassades afgegaan en alleen Rusland wilde een visum afgeven.

Gevangen
Mijn vrouw en kind kwamen toen ook naar Moskou, maar ik werd direct gearresteerd. Ik was heel bang dat de Russen, die natuurlijk met het regime van Assad samenwerken, me terug naar Syrië zouden sturen. Ik mocht niet in Rusland blijven en moest weer zo snel mogelijk weg. Ik kon een vliegticket naar Cuba kopen. Eigenlijk wilde ik toen het liefst van Cuba naar Mexico reizen om uiteindelijk naar de Verenigde Staten te gaan. Maar daar is het nooit van gekomen. Het vliegtuig uit Moskou maakte een tussenstop in Amsterdam. Ik besloot om bescherming te vragen. De politie hier zei 'Welkom', maar binnen een kwartier zat ik samen met mijn vrouw en kind in een gevangenis, het detentiecentrum Schiphol. Het ergste van die tijd vond ik dat mijn zoonje dit moest meemaken. Tegen hem zei ik maar dat het een één-sterrenhotel was. Na veertien dagen kregen we een verblijfsvergunning en mochten we gaan en staan waar we wilden.

Vrijwilligerswerk

We hebben toen drieënhalve maand in het asielzoekerscentrum in Schalkhaar gewoon voordat we een huis in Zwolle kregen. We zochten vrijheid, geen economisch geluk. Daarom heb ik me ook verzet tegen het idee dat asielzoekers opgesloten worden. Het huis heb ik helemaal zelf opgeknapt. Laminaat leggen, ondertussen Nederlands leren. Mijn apothekersdiploma wordt weliswaar erkend, maar ik kan nog niet tot het BiG register worden toegelaten, dus ik kan nu geen betaald werk doen. In plaats daarvan doen mijn vrouw en ik veel vrijwilligerswerk. Bij Vluchtelingenwerk, bij PAX, bij de Jeugd GGZ. Ik geef ook les aan Syrische kinderen en mijn vrouw doet vrijwilligerswerk op de school van onze zoon. Hij zit inmiddels in groep vijf. Ik hou niet van het woord 'vluchtelingen', het wekt medelijden op. Ik ben niet zelig, ik wil mijn vrijheid. Ik geloof niet in grenzen. Uiteindelijk zijn we als mensen allemaal één familie, ik vergelijk het met de cellen en organen die samen een lichaam vormen. Ik ken jullie geschiedenis inmiddels ook al aardig. Ik weet wie Vadertje Drees is, ik ken het verhaal van Anne Frank en Aletta Jacobs. Ik ben nu Nederlander."

De koks aan het werk.

Lekker eten in Syr. Foto's: Birgit Schuch

SYR: Syrische gerechten met een Europese twist

De 27-jarige Muhannad roert in een grote pan met rijst. "Roken is topsport", zegt hij. "De afgelopen week ben ik twee kilo afgevallen: ik zit geen minuut meer stil! Het restaurant is tot nu toe elke avond vol geweest en we werken hard om iedereen blij te maken." Zo maar een stukje van de blog van restaurant Syr. In dit bijzondere restaurant is niet alleen eten te vinden, maar liggen ook de verhalen voor het opscheppen.

Muhannad 'Hanazi' Nakaway (27) is kok van het Utrechtse restaurant Syr, het restaurant dat via crowdfunding en veel vrijwilligers in korte tijd geopend werd. Een manier om Nederlanders en Syriërs bij elkaar te brengen. "Ik doe het niet alleen om geld te verdienen, maar het geeft me ook zelfvertrouwen. Ik wil graag verder in Nederland en door bij Syr te werken leer ik ook veel sneller Nederlands."

Op de blog van Syr zijn allerlei verhalen te lezen, worden storytelling avonden of andere culturele activiteiten aangekondigd. Ook PAX verzorgde een avond met verhalen. De kok zelf staat ook garant voor een mooi verhaal. Op een dag kocht Muhannad een wafelmachine en vogelde uit hoe die werkte. Hij opende een wafelzaak in Damascus, die meteen een groot succes werd. "Wafels waren nieuw in Syrië. Iedereen vond ze heerlijk. Soms stonden de klanten tot buiten in de rij", vertelt hij. Over de vraag wat het beste gerecht van de avond is, hoeft Muhannad niet lang na te denken: "Shakrya! Dat is lamsvlees met yoghurt en zo lekker!"

Met dank aan Maaike Veenje en Elja Iooijestijn voor de blogverhalen. Wil je meer lezen, kijk dan op restaurantsyr.nl/blog

Recepten kun je vinden op deze Engelstalige blog: www.syriancooking.com met een speciale sectie voor Syrische vluchtelingen in de Verenigde Staten en Europa.

Wil jij ook Shakrya maken? Hier is het recept:

Ingrediënten:

- 3 eetlepels olijfolie
- 800 gram lamsvlees in blokjes gesneden
- 2 runderbouillonblokjes
- 1 laurierblad
- 4 teentjes knoflook
- 800 gram yoghurt
- 2 eetlepels maizetmeel (maizena)
- smaatje zout

Doe twee eetlepels olijfolie in een pan met dikke bodem. Zet het vuur half hoog. Wanneer de olie warm is, voeg je het vlees toe. Laat het 3 tot 5 minuten bakken. Voeg dan met genoeg water toe om het vlees te bedekken. Bouillonblokjes en laurierblad toevoegen. Aan de krook brengen. Zodra het begint te koken het vuur lager draaien en met het deksel op de pan 45 tot 60 minuten gaar laten stoven. Af en toe roeren en water toevoegen. Er moeten ongeveer nog 2 koppen water in de pan zijn als het vlees gaar is. Voeg 800 gram yoghurt en twee eetlepels maizena toe aan het vlees.

De maizena eerst mengen met twee eetlepels water. Houd het vuur laag en blijft roeren. Verhit in een andere pan 1 eetlepel olijfolie met de gepaste knoflookteentjes. Na 2 tot 3 minuten kan je dit bij de andere pan met vlierjoghurt doen. Voeg naar smaak zout toe. Serveer met bijvoorbeeld rijst en nofen.

Van oorlog naar vrede

Door: Erik Borgman

Het is verbijsterend hoe verschillend dezelfde woorden kunnen klinken. 'Het is oorlog', hoor ik Europese regeringsleiders steeds zeggen nadat er een aanslag is geweest. President François Hollande voorop. Hij bedoelt dat de aanslag als een oorlogshandeling moet worden beschouwd die zijn land met dezelfde kracht en beslistheid zal beantwoorden. Als het oorlog is, dan is geweld geoorloofd. Dan wordt geweld met geweld beantwoord.

De vrede verloren

Tenwijl hij op weg was naar Polen voor de Wereldjongerendagen in Krakau, zei paus Franciscus hetzelfde: 'Het is oorlog'. Maar het klonk volkomen anders. Hij wees erop dat we midden in het geweld leven. Jacques Hamel, de 84-jarige priester die de dag daarvoor in de kerk van Saint Etienne du Rouvray werd gedood, was niet het slachtoffer van een daad van geweld die tegen hem was gericht. Hij was één van de ontelbare oorlogsslachtoffers. Ik ben trots – en geloof me, dat woord gebruik ik bijna nooit – op mijn kerk dat haar hoogste leider niet jammerde over de agressie tegen een ambtsdrager, maar wees op de velen die net zo onschuldig stierven als hij en waar de aandacht niet naar uitging. De Italiaanse Lega Nord-politicus Roberto Maroni begon na de dood van Hamel meteen een campagne om hem heilig te verklaren. Misschien gaf de paus ook wel antwoord op deze campagne: Hamel was geen martelaar, maar een oorlogsslachtoffer. Dat is niet minder erg, maar wel iets anders. Hij stierf niet voor zijn geloof, hoezeer zijn aanvallers ook beweerden dat zij hem vanuit hun geloof hadden aangevallen. De paus liet er geen twijfel over bestaan dat hij niet wilde dat iemand ook maar zou denken dat hij sprak of dacht in termen van een oorlog tussen religies. Nee, zei hij, de wereld is in oorlog, omdat zij de vrede verloren heeft.

Het geweld doorbreken

Zijn we in oorlog omdat we de vrede verloren hebben? Niet omdat wij worden aangevallen door mensen die ons tot hun vijanden verklaren, waarop wij weinig anders kunnen dan hen weer tot onze vijanden verklaren, maar omdat we vijanden gemaakt hebben en niet voldoende hebben geprobeerd ze lief te hebben zoals Jezus ons toch leert (Mattheüs 5,43)? Zijn we in oorlog, niet omdat een gewelddadige ideologie mensen tot terrorisme aanzet, maar omdat wij een wereld in stand houden waar mensen zich zozeer niemand voelen, dat zij een zinloze daad van geweld zien als de enige manier om hun leven betekenis te geven? Zijn we in oorlog, niet omdat regeringsleiders besluiten een schurkenstaat in het leven te roepen, maar omdat wij zozeer aan onze vermeende belangen hechten, dat de weg vrij is voor overheden die hun volken uitbuiten en onderdrukken? De paus suggereert niet dat het misschien wel onze eigen schuld is dat we worden aangevallen. Zijn punt is dat geweld een situatie is die betrokkenen gezamenlijk in stand houden en hen gezamenlijk schuldig maakt – niet allemaal even schuldig! – en die niet kan worden opgelost door meer geweld. Zij kan alleen worden opgelost door het geweld te doorbreken.

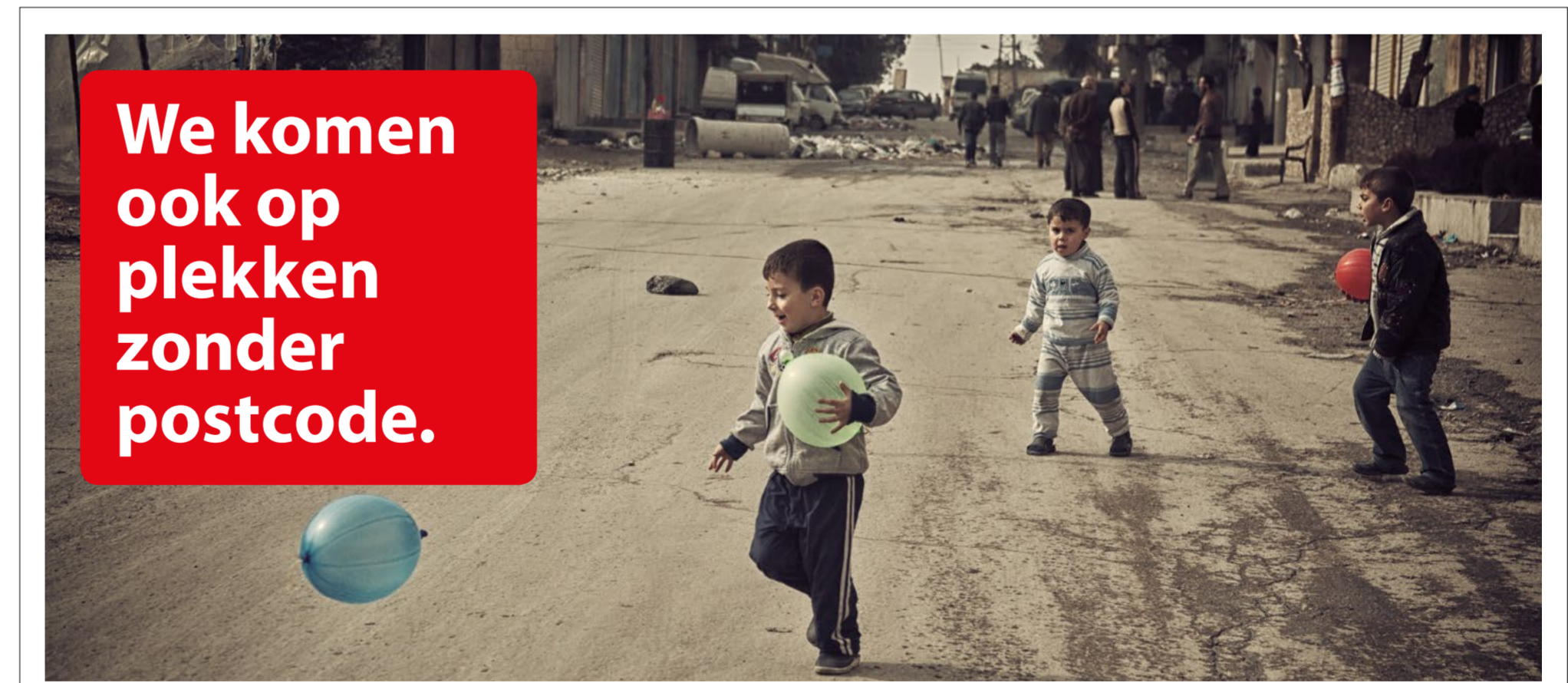
Vrede stichten

In april van dit jaar vond er in Rome een conferentie plaats, mede georganiseerd door de Pauselijke Raad voor Gerechtigheid en Vrede en vertegenwoordigers van Pax Christi, een van de bestuursorganen van PAX. In de slotverklaring pleitten de deelnemers ervoor afscheid te nemen van de theorie van de rechtvaardige oorlog. Volgens deze theorie is het rechtmatig wanneer groepen of landen zich met geweld verdedigen tegen geweld dat hen wordt aangedaan. Ook als er hierdoor doden vallen. Deze theorie heeft te vaak gediend om geweld te rechtvaardigen, meenden de conferentiedeelnemers, en heeft zijn geloofwaardigheid en bruikbaarheid verloren. Zelf ben ik het hier uiteindelijk niet mee eens. Ik denk dat in sommige gevallen het gebruik van geweld is toegestaan. Maar de overtuiging van de conferentiedeelnemers dat we meer moeten nadenken over het stichten van vrede en minder over de vraag in hoeverre oorlog misschien rechtmatig is, deel ik wel. Dit hoor ik ook in de uitspraak van de paus dat de wereld de vrede verloren heeft. We moeten niet steeds opnieuw de oorlog uitroepen, we moeten vrede stichten.

Hoop

Misschien wordt het tijd dat we de overtuiging dat we in oorlog zijn, gaan gebruiken om in het openbaar met elkaar in gesprek gaan. Niet over hoe wij oorlog moeten voeren, maar over hoe wij aan vrede kunnen bouwen. Waar zit het geweld in ons leven, in onze samenleving, in onze wereld en hoe valt dat te verminderen? Na de Tweede Wereldoorlog ontstond Pax Christi als vredesbeweging. Katholieken uit verschillende landen die met elkaar in oorlog waren geweest, gingen naar een Europese bedevaartplaats en baden daar om vrede. In de ruimte die hierdoor ontstond, leerden zij elkaar kennen en werden zij van vijanden goede buren, en in sommige gevallen vrienden. De paus sprak met katholieke jongeren op de Wereldjongerendagen. "Jongeren drukken altijd hoop uit", zei hij. Laten we hopen dat jongeren iets tot ons weten te zeggen dat ons hoop kan geven.

Erik Borgman is hoogleraar theologie en lid van het moreel beraad van PAX.

We komen ook op plekken zonder postcode.

Want ook oorlogskinderen willen graag naar school. Dat is in Aleppo een hele opgave, maar gelukkig zijn er nog altijd scholen open. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kan PAX ervoor zorgen dat de kinderen hier veilig zijn, goed onderwijs krijgen en

elkaar respecteren. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Met elkaar kunnen we het verschil maken en dat willen we de komende jaren blijven doen. **Voor een betere, duurzame en rechtvaardige wereld: postcodeloterij.nl.**

Dankzij u.

Leestips

Kinderboek 'Tot hier en niet verder'

Isabel Minhós Martins (tekst) en Bernardo P. Carvalho (tekeningen)

Uitgeverij Gottmer
40 blz.
ISBN 9789025761905
oktober 2015

Geschikt voor kinderen vanaf vier jaar.

Een grappig, Braziliaans hedendaags sprookje over de onzinnigheid van dictaturen. Een soldaat heeft van zijn generaal de opdracht gekregen dat niemand op de rechterzijde van het boek mag komen. Zo blijft deze ruimte gereserveerd voor de generaal die daar een heldenrol kan vervullen. De generaal is tenslotte de baas, maar op de linker pagina verzamelen zich steeds meer mopperende personages. Een hoogzwangere vrouw, twee boeven die willen ontsnappen en een dansend paartje, de soldaat laat niemand passeren. Plots schoppen twee jongens per ongeluk een voetbal op de rechterpagina. De soldaat strijkt met de hand over zijn hart, maar de generaal wordt woedend en roept om zijn arrestatie. De consternatie die dan uitbreekt, maakt nieuwsgierig.

'Hoe ik talent voor het leven kreeg'

Rodaan Al Galidi

Uitgeverij Jurgen Maas
472 blz.
ISBN 9789491921209
Prijs: € 24,95

De Nederlandse schrijver Rodaan Al Galidi ontvluchtte het Irak van Saddam Hoessein en kwam uiteindelijk, na jaren rondzwerven in Zuid-Oost Azië, in Nederland terecht. Tussen 1998 en 2007 verbleef hij in een Nederlands asielzoekerscentrum (AZC). Het werden negen lange jaren van wachten, wachten en nog eens wachten.

Kijktips

Film 'Dancing on a Razor's Edge'

Documentaire door Aurora Peters en Erwin van 't Hof
Ongeveer vanaf najaar 2016 op diverse filmfestivals

In september 2015 begon de Hongaarse overheid met de bouw van een vier meter hoog hek op de grens met Servië en Kroatië. De film onderzoekt wat er gebeurt als je een grens sluit. 'Dancing on a Razor's Edge' is niet alleen een verhaal over de vluchtelingencrisis en mensenrechten. Het gaat over grenzen, de positie van de natiestaat binnen de EU en de opkomst van het rechts-populisme. Voor- en tegenstanders van het hek komen aan het woord. Vluchtelingen, activisten, hulpverleners, wetenschappers, een overheidsadviseur en de bewoners en burgemeesters van grensdorpen in Hongarije en Servië voeren de dialoog over het grenshek. Hongarije behandelt ongeveer dertig asielaanvragen per transitzone per dag. Hierdoor is er een wachtrij en slapen mensen in de openlucht, waar weinig tot geen voorzieningen zijn. Het prikkeldraad van het grenshek wordt gemaakt door de gevangenen van de Hongaarse Marianosztra gevangenis. Dit prikkeldraad wordt ook geëxporteerd naar andere landen die een grenshek willen bouwen. Een mooie, spannende en confronterende documentaire.

Tentoonstelling Beurs van Berlage - Damrak 243 - Amsterdam - t/m 31 december

De Britse street artist Banksy duikt al jaren wereldwijd op met maatschappijkritische graffiti kunstwerken. Hij voert het debat over ongelijkheid en oorlog op een toegankelijke manier. Zo maakte Banksy in het vluchtelingenkamp in Calais een muurschildering van Steve Jobs. Zelf zoon van een Syrische migrant, staat Jobs afgebeeld met een zak op zijn rug en een oude Apple Macintosh-computer in zijn rechterhand. Curator Steve Lazarides: "Met bijna 100 kunstwerken is dit het grootste en meest waardevolle Banksy overzicht dat ooit bij elkaar is gebracht in Amsterdam. Hiermee zetten we een unieke en nooit eerder vertoonde tentoonstelling neer."

Wil jij met 5 euro korting naar de 'The art of Banksy' expositie in de Beurs van Berlage, ga dan naar paxvoorrrede.nl/banksy.

Luistertips

Vermoeden-vieringen in de Vredesweek:

In de maand september staan de Vermoeden-vieringen op Radio 5 in het teken van de Vredesweek. Een team van vier voorgangers gaat wekelijks in op één van de heilige teksten die zij heeft uitgekozen naar aanleiding van het thema 'Vrede verbindt'.

Door: Ferdinand Borger

Voor de zondagen 18 en 25 september lichten de voorgangers er twee Bijbelverhalen uit over broers die van nature al met elkaar verbonden zijn. Ds. Klaas Touwen gaat in op het verhaal van Jakob en Esau en legeraalmoezener Sanneke Brouwers neemt de geschiedenis van Kain en Abel onder de loep. Klaas Touwen over zijn keuze: "Als de zwangere Rebekka leven voelt, is er meteen trammelant. De kinderen zijn prenataal al met elkaar in conflict: ze botsen. Hun geboorte is een wedloop, ze rivaliseren in het geboortekanaal. Zo zijn er conflicten die wij als een onvermijdelijke doem ervaren: het zat er van meet af aan al in. Hebben we geen keuze?" Sanneke Brouwers licht haar keuze toe: "Waar het volgens mij begint, is het moment dat er een schaduw trekt over het gezicht van Kain en hij zijn broer niet meer in de ogen kijkt. Hij neemt afstand van zijn broer. Deze afstand is nodig voor het gebruik van geweld. De verbinding is verbroken. De moord van Kain op Abel leidt tot de centrale vraag: 'Ben ik dan de hoeder van mijn broeder?' Suggestief gesteld uit de mond van een gewetenloze moordenaar. Maar het antwoord is ja. Het is onze opdracht in dit leven. Wanneer wij de ander als broeder zien, als naaste, voelen we ons verantwoordelijk en verbonden. Dit is waar vrede begint."

Lees ook het magazine PAX Vieren waaraan Brouwers en Touwen meeschreven.

Iedere zondagavond om 22.00 uur zoeken vier gasten onder leiding van Marleen Stelling naar de woorden die hen bezielen. Zij gaan daarover in gesprek, afgewisseld met muziek uit verschillende tijden en tradities. Andere gasten deze maand zijn theoloog Greetje Witte-Rang en financieel specialist Gabriël Aslan.

Meer informatie over de vieringen op www.eo.nl/vermoedenviering.

De 'Walk of Peace': een wandeling die verbindt

Door: Annemarieke Hollanders

Hoe kom je op een informele manier makkelijk in gesprek met iemand die je nog niet zo goed kent? Liefhebbers van wandelvakanties weten het: door samen een eindje op te lopen. En soms komen daarbij de diepste onderwerpen aan bod.

De actualiteit van de afgelopen maanden met oorlogen ver weg, waarvan de gevolgen, zoals de komst van vluchtelingen naar Nederland, steeds meer ons eigen leven raken, maakt dat gesprekken over vluchtelingen erg emotioneel kunnen zijn. Goed luisteren naar elkaar is soms moeilijk. Dat komt onder andere doordat het gesprek over vluchtelingen aan diepere waarden als lotsverbondenheid en menselijke waardigheid raakt.

Ontmoeting
Vredesbeweging PAX wil de aandacht voor deze grondwaarden bevorderen, evenals het gesprek daarover. Dat vraagt om ontmoeting. Maar hoe doe je dat? Je kunt een bijeenkomst organiseren, waarin eens echt naar elkaar geluisterd wordt in een open gesprek. Je kunt samen koken en eten, bij een van de vele maaltijden met vluchtelingen. Je kunt zelfs samen feest vieren, zoals bij Manifeest. Of... je kunt samen op weg gaan, letterlijk te voet een eindje met elkaar oplopen. Dat is de 'Walk of Peace'. Een wandeling in het centrum van Enschede, waar op verschillende plekken langs de weg, op een plein, in een park, in religieuze gebouwen, diepere waarden worden verbeeld. Door muziek, theater, schilderkunst, in gesprekken onderweg, in symboliek en kunst. Het is een wandeling waardoor mensen vanuit het hele land, vanuit verschillende tradities en achtergronden, met elkaar kunnen ervaren én uitdragen dat vrede verbindt. Dat het kán: respectvol met elkaar optrekken. Niet zomaar, niet vanzelfsprekend. Niet goedkoop, of onverschillig, met enkel mooie woorden en sleetse gebaren. Verbinding komt alleen tot stand waar mensen echt betrokken bij elkaar zijn.

Betrokkenheid vraagt meer
Deze betrokkenheid vraagt meer dan een simpele wandelroute en wat activiteiten onderweg. Aan de Walk of Peace is dan ook een heel traject vooraf gegaan. Een traject van kennismaking en steeds verdergaande ontmoeting, waarin ideeën en verlangens zijn gedeeld. Steeds meer groepen haakten aan, raakten enthousiast, wilden iets bijdragen. Toch lukte het soms eenvoudigweg niet om tot elkaar te komen. Soms zijn gevoeligheden te groot, wonden te diep. Soms staan standpunten te ver uiteen en moet je erkennen dat je nog niet samen verder kunt. Dit is jammer, het doet pijn. We hebben nog veel te doen, ook om onze eigen religieuze of culturele tekortkomingen te erkennen. Desondanks is het hoopvol te ervaren dat veel verschillende mensen een verlangen delen naar verbondenheid, respect en vrede.

Respect
Bij dit alles voelen we ons geïnspireerd door mensen in Syrië, die zich ondanks alles toch blijven inzetten voor vrede in hun land. Die zich niet tegen elkaar op laten zetten, maar die werken aan respect voor elkaar, ongeacht ras, religie of geslacht. Dat is in een verdeelde samenleving, die zo getekend is door oorlog en haat, een hele bijzondere prestatie.

Doe je mee aan de Walk of Peace op zondag 18 september in Enschede? Iedereen kan deelnemen: individuele wandelaars, vluchtelingen en andere inwoners van Enschede. We hopen dat ook Ambassades van Vrede uit andere plaatsen en andere groepen zich aansluiten. De durf hebben om elkaar te ontmoeten, is een stap op weg naar een veiliger wereld voor alle mensen.

Praktische informatie

Datum: Zondag 18 september 2016
Lengte: 4,5 km
Startlocatie: Willem Wilminkplein, Enschede
Start: 13:00-15:00 uur
Officiële opening: 13:00 uur
Officiële sluiting: 17:00 uur
Aanmelden & meer info: www.walkofpeace.net

PAX organiseert de Walk of Peace samen met de Raad van Kerken, Enschede voor Vrede, Rerk en Vrede en veel lokale partners. De wandeling is onderdeel van de Vredesweek én maakt deel uit van een internationale pelgrimage van gerechtigheid en vrede. Bij het beginpunt wordt lunch uitgedeeld. De Walk of Peace is bedoeld voor iedereen die iets voor vrede wil doen. Jong en oud; iedereen is welkom mee te lopen en mee te doen aan activiteiten, om zo zelf bij te dragen aan vrede. Voor meer informatie en om je aan te melden, kijk op: www.walkofpeace.net. Een vrijwillige bijdrage van 7,50 euro wordt op prijs gesteld.

Route Walk of Peace 2016

Legenda

1. Willem Wilminkplein	6. Ecocentrum Emma
2. De Wonne	7. Moskee
3. Jacobuskerk	8. Volkspark
4. Saxion Hogeschool	9. Oorlogsmonument
5. Matzefabriek Hollandia	10. Syrische Orthodoxe Rerk
	11. Muziekcentrum

Gastcolumn Laura Bolle

Vanuit de oorlog naar de hel

Als toerist bezoekt Laura, medewerker van PAX, haar vader die op Lesbos werkt met vluchtelingen. Na een half jaar daar te zijn geweest, is het zijn laatste week op het eiland. Door de nieuwe regeling tussen Turkije en de Europese Unie over de verdeling van de vluchtelingen neemt Griekenland nu het meeste werk over. Vluchtelingen die op het eiland aankomen, worden opgevangen door de Griekse kustwacht en naar kamp Moria gebracht. Lees hier Laura's impressies.

Ik sta met mijn voeten in de zee en zie in de verte de kust van Turkije. Duizenden mensen betaalden hoge sommen geld en helaas soms met hun leven, voor een overtocht. Als Europeaan kan ik al voor een paar euro met een ferry naar Turkije en weer terug. "Je bent er zo", zeggen ze.

Helden en bange mensen

"Voordat de hulporganisaties kwamen, was het hier een chaos" vertelt een van de eilandbewoners. Duizenden mensen kwamen angstig maar hoopvol het eiland op. Elke dag liepen ze, soms dagenlang, met honger en dorst over de wegen naar de hoofdstad van het eiland. Er was toen nog geen georganiseerde hulp. "Het

was echt een bizarre situatie", vertelt een Griekse vrijwilliger. Ik zie dat het hem diep heeft geraakt.

Uit angst voor een afname van het toerisme, weigerden sommige Grieken in het begin om vluchtelingen te helpen. Er zijn zelfs eilandbewoners geweest die in de bosjes wachtten aan de kust en bij aankomst van de bootjes vuurwerk afstaken en stenen gooiden om de vluchtelingen af te schrikken. Ook verkochten veel restaurants, onder druk van hun burgemeester, geen eten en drinken aan vluchtelingen.

Gelukkig waren er ook Griekse burgers die de vermoeide mannen en vrouwen met huilende baby's op de arm niet aan hun lot over konden laten. Vissers die letterlijk duizenden mensenlevens hebben gered. Hoogopgeleide jongeren die hun stropdas verruilden om mensen voedsel en vervoer naar de hoofdstad aan te bieden, terwijl ze de kans liepen om daar een flinke boete voor te krijgen.

Pas nadat de foto's van Alan Kurdi, het Syrische jongetje dat vorig jaar aanspoelde op de Turkse kust, wereldwijd in de media werden gedeeld, kwam er georganiseerde hulp.

Over het water en weer terug

Als je rondrijdt over het eiland merk je op dit moment niks van de gebeurtenissen die zich hier hebben afgespeeld en nog steeds plaatsvinden. Honderden vrijwilligers hebben bijna alle kapotte boten en reddingsvesten rondom het eiland opgeruimd. Wat rest zijn plekken met meer dan een half miljoen reddingsvesten, de tastbare overblijfselen van de vlucht.

Als toerist zie je niet dat er nog dagelijks boten binnenkomen. Door het vluchtelingenakkoord tussen de EU en Turkije zijn de opties van een vluchteling op Lesbos momenteel: teruggestuurd worden naar Turkije of asiel aanvragen in Griekenland. Als de aanvraag wordt goedgekeurd, mogen ze in een land blijven dat kampt met een zwaar economische crisis en waar het grootste deel van de jongeren werkloos is. Op dit moment is doorstromen naar Europa niet mogelijk. Hoe zal de situatie in Turkije zijn om met minimaal perspectief toch je leven te wagen om naar Lesbos te komen, vraag ik mezelf af?

Als ik langs het vluchtelingenkamp Moria rijd, zie ik een hoog ijzeren hek met prikkeldraad. Je kunt niet goed naar binnen kijken door de hoge hekken en witte tenten. Vluchtelingen worden nu bij aankomst opgevangen door de Griekse kustwacht. "Ze worden

afgevoerd als criminelen en het Moria kamp lijkt wel op een concentratiekamp" vertelt iemand. Wat er zich precies in de kampen afspeelt kan niemand mij vertellen. Als ik op internet zoek om hier meer over te weten te komen en een aantal artikelen over het kamp openklik, voel ik me intens verdrietig. In ruil voor een oorlog belanden mensen in de hel.

Een ouzo voor de vrijheid

Ik neem nog een duik in de zee om mijn hoofd leeg te maken, tevergeefs. Waar vele anderen niet vrij en veilig kunnen zijn, kan ik op een strandstoel rustig een boekje lezen en nog een ouzo bestellen ook. Dat doe ik dan maar in een poging deze bizarre situatie weg te spoelen. Soms begrijp ik de wereld niet. ♦

'Manifeesten' voor vrede

Theatermaker Lucas de Man, schrijver Klun, DJ SHMLSS: het zijn een paar van de klinkende namen die de Amsterdamse nachtburgemeester Mirik Milan selecteerde voor Manifeest. Op de zaterdagavond en -nacht van 24 september geven tal van performers hun invulling aan de vrede tijdens Manifeest in de Stadsschouwburg Amsterdam.

PAX organiseert voor de tweede keer Manifeest in het afsluitende weekend van de Vredesweek. Het hele jaar vraagt PAX aan jonge mensen om zich aan te sluiten bij de Manifeest community op Facebook en op 24 september komen we allemaal samen in Amsterdam op het evenement zelf. We dagen mensen uit om op een ongedwongen manier stil te staan bij vrede en willen hen

inspireren om ook iets voor vrede te doen. We vragen artiesten om, geïnspireerd door het thema vrede, bezoekers te verwonderen, te inspireren en om samen met hen de vrede te vieren. Door muziek, comedy, kunst, literatuur en theater. Vrede is het mooiste dat ons ooit is overkomen. Vrede is ook een voorrecht waar we voor moeten blijven vechten of anders gezegd, voor moeten Manifeesten. Een feest waarin een bombardement van creativiteit gemengd met muziek, kunst en entertainment hoogtij viert. Die uitingsvormen verdwijnen namelijk als eerste van het podium als de vrede wordt bedreigd. En die bedreiging is helaas dichterbij en actueler dan ooit.

Manifeest is een nachtfestival vol ideeën, meningen, humor, inspiratie en plezier. Doe mee. Ons 'Vredespaleis' staat bomvol met dj's, muziek, humor, entertainment en cultuur.

Meer over het programma is te lezen op: www.manifest.nl. Sluit je aan op: www.facebook.com/Manifeest

Zaterdag 24 september, 18.00 – 04.00 uur
Stadsschouwburg Amsterdam, Leidseplein 26.

Agenda

Kijk voor alle activiteiten op: www.vredesweek.nl/agenda

Welkomsbijeenkomst

Zaterdag 17 september
14.00 uur - tot 16.30 uur
H. Lucaskerk, Hoogstraat 26, Vlaardingen

Alle vluchtelingen die vanaf begin 2015 in Vlaardingen zijn komen wonen worden met muziek, zang, een korte toespraak welkom geheten. Boekpresentatie 'WELKOM!' Omlijst met feestelijk eten.

Wereldmarkt

Zondag 18 september
12.30 uur - 17.00 uur
Park Nuenen, Nuenen

Kom ook naar de Wereldmarkt in Nuenen waar maar liefst dertig verschillende organisaties aanwezig zijn met interessante kramen. Bovendien is er zang, dans, zijn er workshops en verschillende activiteiten voor de kinderen.

Walk of Peace

Zondag 18 september
13.00 uur
Willem Wilminckplein, Enschede

Zie pagina 11

Dialogavond

Dinsdag 20 september
20.00 uur
Mevlana moskee, Van Galenstraat 37, Amersfoort

Ontmoet mensen met verschillende levensbeschouwingen en religies en ontdek waarin je met elkaar overeenkomt en waarin je verschilt. Is er verbinding mogelijk?

Lezing 'Immigratie is van alle tijden'

Donderdag 22 september
16.00 uur
Hogeschool Saxion, Handelskade 75, Deventer

Professor Leo Lucassen, hoogleraar Sociale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden, en de in Irak geboren schrijver Rodaan Al Galidi geven een lezing aan de Hogeschool. 'Immigratie is van alle tijden'.

College Tour

Vrijdag 23 september
20.00 uur
Open Hof kerk, Ophelialaan 47, Aalsmeer

College Tour over activisme in het Midden-Oosten. Speciaal voor Nederlandse jongeren en jongeren uit asielzoekerscentra.

Manifeest

Zaterdag 24 september
18.00 uur
Stadsschouwburg Amsterdam

Zie op deze pagina.

Film 'From Heumensoord with love'

Zondag 25 september
13.00 uur
Limos, Molenveldlaan 10, Nijmegen

Documentaire over drie Syrische vluchtelingen die in gesprek gaan over hun toekomstperspectief in Nederland. Inclusief nagesprek met de filmmaker en oud-bewoners van de noodopvang in Heumensoord.